

แนวทางการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในการผลิตกล้วยไม้ของจังหวัดนครปฐม
Approaches to Knowledge Linkage within Orchid Production in Nakhon Pathom

ประสงค์ ตันพิชัย¹ และกาญจนา ทรัพย์นุ้ย¹

Prasong Tanpichai¹ and Kanjana Supnui¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในการผลิตกล้วยไม้ของจังหวัดนครปฐม โดยมีกระบวนการวิจัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกล้วยไม้ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน 2) การศึกษาเชิงประจักษ์ โดยการสัมภาษณ์เกษตรกร ผู้นำกลุ่มเกษตรกร ผู้ผลิตปัจจัยสนับสนุนการผลิตกล้วยไม้ ผู้ค้ากล้วยไม้ นักวิชาการจากสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานภาครัฐ/เอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมจำนวน 130 ราย 3) การจัดเวทีระดมความคิดโดยแบ่งออกเป็น ระยะเวลาจัดเวทีระดมความคิดในแต่ละกลุ่มย่อยจำนวน 6 ครั้ง เพื่อให้สะท้อนปัญหา ความต้องการความรู้ และแนวทางการเชื่อมโยงความรู้ของแต่ละกลุ่มการผลิตกล้วยไม้ และระยะเวลาที่สองจัดเวทีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 1 ครั้ง เพื่อหลอมรวมปัญหา ความต้องการความรู้ และแนวทางการเชื่อมโยงความรู้ในภาพรวมของการผลิตกล้วยไม้

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. จังหวัดนครปฐมมีพื้นที่การปลูกกล้วยไม้มากที่สุดของประเทศไทย มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ มีแหล่งสนับสนุนปัจจัยการผลิตอย่างเพียงพอ และมีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรทั่วถึงทั้งจังหวัด มีเพียงบางพื้นที่มีปัญหาด้านคุณภาพน้ำ

2. การเชื่อมโยงองค์ความรู้การผลิตกล้วยไม้ในจังหวัดนครปฐมมีวิธีการเชื่อมโยงโดยใช้สื่อจากประสบการณ์ตรง และการใช้สื่อจากภาพและสัญลักษณ์ ซึ่งมีแนวทางการเชื่อมโยงองค์ความรู้โดยเชื่อมโยงกันระหว่างบุคคลภายในกลุ่ม การเชื่อมโยงองค์ความรู้ระหว่างกลุ่ม และการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวข้องสู่ภาคการผลิตกล้วยไม้

จากผลการศึกษา มีข้อเสนอแนะให้ทำการวิจัยกล้วยไม้แต่ชนิดตลอดเส้นทางเพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้เต็มประสิทธิภาพ สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรขับเคลื่อนการสร้าง ความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกล้วยไม้ในจังหวัดนครปฐม

คำสำคัญ : การเชื่อมโยงความรู้ การผลิตกล้วยไม้

¹ สาขาวิชาเกษตรและสิ่งแวดล้อมศึกษา ภาควิชาการพัฒนาศึกษาเกษตรกรรมมนุษย์และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 73140.

Department of Human and Community Resource Development, Faculty of Education and Development Science, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus, Nakhon Pathom 73140

ABSTRACT

This research was aimed to identify approaches to knowledge linkage within orchid production in Nakhon Pathom. The research procedure consisted of three stages including 1) a document analysis of orchid production from the past to present, 2) an empirical study through interviewing with 130 informants comprising orchid farmers, leaders of orchid farmer groups, the producers of orchid production supportive materials, orchid entrepreneurs, faculty members from higher educational institutions, and academic staff from both governmental and private organizations, and 3) an arrangement of seven brainstorming forums which was divided into two phases. The first six forums were organized for each group of informants to obtain reflections on problems, needs for knowledge, and suggesting approaches to knowledge linkage in each group within orchid production. The last forum was for the experts in the field to blend reflective information into the overall problems, needs, and approaches of orchid production in Nakhon Pathom.

The research findings were as follows.

1. Nakhon Pathom was found as locating the most orchid production area in Thailand. In addition, the province was seen as having environment appropriate to orchid cultivation and the sources of orchid production supportive materials were found to be adequately available. Excepted for some area with problems in the quality of water, the sources of water for agriculture were seen as being expansive for the whole province.

2. The linkage pattern of the body of knowledge on orchid production in Nakhon Pathom were found to be the use of media including those from direct experiences as well as those through pictures and symbols. The knowledge linkage approaches included interpersonal within group, inter-group, and linkage from higher educational institutions and relevant organizations to orchid production sector.

It was suggested that research on each particular orchid variety should be conducted throughout its production line in order to efficiently realize the full potential of research finding utilization. Higher educational institutions and relevant governmental organizations should mobilize the empowering enhancement for orchid farmer's groups and all other groups involving in orchid production in Nakhon Pathom.

Keywords : Knowledge Linkage, Orchid Production

E-mail : fedupst@ku.ac.th

บทนำ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศให้กล้วยไม้เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ (Product Champion) ในปี พ.ศ. 2544 และสนับสนุนให้ชาวสวนกล้วยไม้ลงทะเบียนรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ต่อมาในปี พ.ศ. 2549 ได้ยกระดับจัดตั้งเป็นสมาคมผู้ประกอบการสวนกล้วยไม้ไทย ทั้งนี้ต้องการให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิต

กล้วยไม้เขตร้อนของโลก โดยกำหนดเป้าหมายการส่งออกกล้วยไม้ไว้ปีละ 10,000 ล้านบาท แยกเป็นกล้วยไม้ตัดดอก 7,500 ล้านบาท และต้นกล้วยไม้อีก 2,500 ล้านบาท นอกจากนี้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้แต่งตั้งคณะกรรมการกล้วยไม้แห่งชาติ เพื่อเป็นผู้กำหนดแนวทางการพัฒนากล้วยไม้ให้เป็นที่นิยมในทิศทางเดียวกัน และร่วมมือกับภาคเอกชนซึ่งมีสมาคมผู้ประกอบการสวนกล้วยไม้ไทยเป็นองค์กรหลักในการสนับสนุนและผลักดันให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (สมาคมผู้ประกอบการสวนกล้วยไม้ไทย, 2550)

การจัดการระบบโซ่อุปทานกล้วยไม้เป็นการจัดการระบบการผลิตกล้วยไม้ที่มองการเพิ่มมูลค่าในแต่ละขั้นตอนการผลิต หากสามารถมองโซ่อุปทานได้ตลอดเส้นย่อมก่อให้เกิดทิศทางการพัฒนาการผลิตทั้งระบบไปด้วยกัน และเกิดการรวมกลุ่มกันตามลักษณะของโซ่อุปทาน ในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ (cluster) ซึ่งเป็นระบบที่มีความเกี่ยวข้องและต่อเนื่องกันของธุรกิจปัจจัยการผลิต ธุรกิจการค้าส่ง ธุรกิจการค้าปลีก ธุรกิจการส่งออก และธุรกิจการขนส่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มอย่างยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องมีการพัฒนาด้านงานวิจัยและพัฒนา (research and development) เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ และนำองค์ความรู้เหล่านี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้วยกระบวนการจัดการความรู้ (knowledge management) (พรชัย หอมชื่น, 2550) นอกจากนี้การพัฒนาจำเป็นต้องมีการพัฒนาทั้งระบบในโซ่อุปทานและโซ่อุปสงค์ เนื่องจากในอนาคตอันใกล้ระบบการจัดการโซ่อุปทาน ไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการของผู้บริโภคที่มีความซับซ้อน ความเข้าใจในระบบโซ่อุปสงค์จึงเป็นกระบวนการที่ใหม่ที่ทำให้เกิดการผลิตที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคอย่างแท้จริง (วุฒิชัย โหวตธีระกุล, 2551) จากแนวคิดดังกล่าวการวิจัยและพัฒนากล้วยไม้ไทย จะต้องมองภาพองค์รวมตลอดเส้นทางของโซ่อุปทานและโซ่อุปสงค์ และพัฒนาเป็นกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ จึงจะเกิดพลังในการขับเคลื่อนเส้นทางการผลิตกล้วยไม้ของไทยได้อย่างเข้มแข็ง สามารถแข่งขันในระบบการค้าเสรีที่กำลังเกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน

จังหวัดนครปฐมตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการผลิตกล้วยไม้ เนื่องจากอยู่ใกล้กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นตลาดสำคัญของกล้วยไม้ และไม่ไกลจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิที่ใช้เป็นทางออกของการขนส่งกล้วยไม้สู่ตลาดต่างประเทศ เป็นจังหวัดที่มีระบบชลประทานที่สมบูรณ์ มีน้ำชลประทานที่มีคุณภาพสำหรับการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ตลอดทั้งปี และราคาที่ดินยังไม่สูงมากเกินไปจนจะลงทุนได้ นอกจากนี้ในพื้นที่จังหวัดนครปฐมยังมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยสนับสนุนการผลิตกล้วยไม้จำนวนมาก และมีสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านวิชาการเกี่ยวกับการผลิตกล้วยไม้ตลอดเส้นทางจากฟาร์มสู่แจกัน จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดที่มีต้นทุนเดิมทางสังคมที่เกษตรกรรังสรรค์ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการผลิตกล้วยไม้เพื่อการค้ามาไม่น้อยกว่า 50 ปี มีการรวมกลุ่มกล้วยไม้ทั้งสิ้น 19 กลุ่ม มีพื้นที่ในการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้รวมทั้งสิ้น 6,697 ไร่ ครอบคลุมในทุกอำเภอ และสร้างมูลค่าได้มากกว่าปีละพันล้านบาท (สำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐม, 2550) หากได้มีการศึกษาและจัดทำแผนวิจัยและพัฒนาการผลิตกล้วยไม้อย่างจริงจัง จังหวัดนครปฐมจะเป็นจังหวัดหลักในการสร้างมูลค่าการส่งออกกล้วยไม้ของชาติให้ถึงหมื่นล้านบาทตามเป้าหมายที่วางไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อกำหนดแนวทางการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในการผลิตกล้วยไม้ของจังหวัดนครปฐม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะได้รับประโยชน์ในการพัฒนาความรู้ในกระบวนการผลิตกล้วยไม้ ดังนี้

- ได้แนวทางการเชื่อมโยงและการสื่อสารองค์ความรู้ของกล้วยไม้เกี่ยวกับกระบวนการผลิต การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการผลิต เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว การขนส่ง และการตลาด
- ได้แนวทางการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจกล้วยไม้ของจังหวัดนครปฐม ซึ่งจะเชื่อมต่อเครือข่ายวิสาหกิจกล้วยไม้ในจังหวัดอื่น อันจะนำมาสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืนของกล้วยไม้ไทยต่อไป

วิธีการวิจัย

กระบวนการศึกษา มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) เป็นการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกล้วยไม้ ได้แก่ รายงานการวิจัยเกี่ยวกับกล้วยไม้ ตำราการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ วารสารเกี่ยวกับกล้วยไม้ของสมาคมต่างๆ และวารสารทางด้านการเกษตรทั่วไป

2. การศึกษาเชิงประจักษ์ เป็นการศึกษาองค์ความรู้ที่ต้องการและองค์ความรู้ที่มีอยู่รวมทั้งแนวทางการเชื่อมโยงองค์ความรู้ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดเส้นทางการผลิตกล้วยไม้ 4 ภาคส่วน ได้แก่

2.1 เกษตรกรผู้ปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ ใช้แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง จำนวน 51 ราย และเลือกผู้นำที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 26 ราย ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นประธานกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ในจังหวัดนครปฐม 14 กลุ่ม และนายกสมาคมกล้วยไม้ในจังหวัดนครปฐม 5 สมาคม

2.2 ผู้ผลิตปัจจัยสนับสนุนการผลิตกล้วยไม้ จำแนกได้เป็น 6 กลุ่ม ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวนผู้ผลิตปัจจัยสนับสนุนการผลิตกล้วยไม้ จำนวน 11 ราย ดังนี้

- กลุ่มผู้ค้าปุ๋ยและสารเคมีกล้วยไม้ จำนวน 3 ราย
- กลุ่มผู้ผลิตวัสดุปลูก จำนวน 4 ราย
- กลุ่มผู้รับปลูกสร้างโรงเรือนกล้วยไม้ จำนวน 1 ราย
- กลุ่มผู้ผลิตอุปกรณ์เพื่อการส่งออก จำนวน 2 ราย
- กลุ่มผู้เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อกล้วยไม้ จำนวน 1 ราย

ผู้ให้ข้อมูลคือผู้นำและผู้ที่มีบทบาทในกลุ่มปัจจัยการผลิตต่างๆ ซึ่งคัดเลือกจากการคัดกรองแบบต่อเนื่องในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (snow ball sampling)

2.3 ผู้ค้ากล้วยไม้ ตลาดค้าขายกล้วยไม้ในจังหวัดนครปฐมแบ่งออกเป็น 2 ตลาดใหญ่ ได้แก่ ตลาดในประเทศ และตลาดต่างประเทศ โดยการดำเนินงานมีดังนี้

- ตลาดในประเทศเลือกตลาดปากคลองตลาด ซึ่งเป็นตลาดขายดอกไม้ที่ใหญ่ที่สุด สัมภาษณ์เชิงลึกพ่อค้า-แม่ค้าในตลาดปากคลองทั้งหมด 12 ราย
- ตลาดต่างประเทศศึกษาจากบริษัทส่งออกกล้วยไม้ 5 บริษัท และ ผู้แทนในระบบโลจิสติกส์ 1 ราย

2.4 สถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน ผู้ให้ข้อมูลคือผู้เชี่ยวชาญในโซ่อุปทานการผลิตกล้วยไม้ ดังนี้

- ผู้เชี่ยวชาญในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 11 ราย จาก 5 สถาบันการศึกษา
- ผู้เชี่ยวชาญจากภาครัฐ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ นโยบายภาครัฐ และแหล่งเงินทุนจำนวน 4 ราย

3. การจัดเวทีระดมความคิด แบ่งออกเป็น 2 ระยะ โดยระยะแรกจัดเวทีระดมความคิดในแต่ละกลุ่มย่อย จำนวน 6 ครั้ง ได้แก่ เวทีของเกษตรกรผู้ปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ เวทีของบริษัทปุ๋ยและสารเคมี และเวทีของบริษัทผู้ส่งออกกล้วยไม้ เพื่อให้สะท้อนปัญหา ความต้องการความรู้ และแนวทางการเชื่อมโยงความรู้ของแต่ละกลุ่มในกระบวนการผลิตกล้วยไม้ และระยะที่สองจัดเวทีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 1 ครั้ง เพื่อหลอมรวมปัญหา ความต้องการความรู้ และแนวทางการเชื่อมโยงความรู้ในภาพรวมของการผลิตกล้วยไม้

ผลการวิจัย

บริบทการปลูกกล้วยไม้ในจังหวัดนครปฐม

สภาพโดยทั่วไปของจังหวัดนครปฐม

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดนครปฐมโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นที่ราบ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 2-10 เมตร พื้นที่ส่วนหนึ่งรับน้ำจากแม่น้ำท่าจีนและคูคลองสาขา พื้นที่อีกส่วนรับน้ำจากระบบชลประทานเขื่อนแม่กลอง สภาพอากาศเหมาะสมต่อการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้โดยเฉพาะกล้วยไม้สกุลหวาย

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อกับกรุงเทพมหานคร ทำให้ความเจริญของชุมชนเมืองของจังหวัดนครปฐมในเขตพื้นที่ติดต่อกับกรุงเทพมหานครขยายตัวเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมภายในจังหวัดนครปฐมสร้างปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมกับการทำการเกษตรโดยเฉพาะการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ ดังนั้นทางจังหวัดควรเร่งดำเนินการจัดทำผังเมืองให้แล้วเสร็จ

สถานการณ์การปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ในจังหวัดนครปฐม

การปลูกกล้วยไม้ในจังหวัดนครปฐมเริ่มต้นใกล้เคียงกับแหล่งอื่นในประเทศ แต่มีแนวโน้มการขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วงปี พ.ศ. 2521-2540 พื้นที่ที่มีการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้มากที่สุดคืออำเภอสสามพราน รองลงมาเป็นอำเภอบางเลน โดยมีพื้นที่ปลูกเลี้ยงกล้วยไม้รวมกันทั้งสองอำเภอมากกว่าร้อยละ 60 ของพื้นที่การปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ทั้งจังหวัด

ขนาดพื้นที่สำหรับการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้สกุลหวายเพื่อเป็นไม้ตัดดอกส่วนมากมีพื้นที่การปลูกเลี้ยงมากกว่า 20 ไร่ สำหรับเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ไม่มากจะเปลี่ยนไปปลูกกล้วยไม้สายพันธุ์อื่น เช่น สกุลแวนดา และสกุลมอคคาร่า แทนเนื่องจากกล้วยไม้สกุลเหล่านี้สามารถดำเนินธุรกิจให้อยู่รอดได้โดยไม่จำเป็นต้องมีพื้นที่ปลูกเลี้ยงมากนัก

การปลูกกล้วยไม้กระถางและการผลิตกล้วยไม้ในลักษณะอื่น ยังเป็นส่วนน้อยของการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ในจังหวัดนครปฐม และในบางสวนเป็นการปลูกเลี้ยงไว้เพื่อเป็นกล้วยไม้ประดับในสวนเท่านั้น แต่เริ่มมีเกษตรกรหลายรายให้ความสนใจการปลูกกล้วยไม้กระถางมากขึ้น เนื่องจากตลาดการค้ากล้วยไม้กระถางมีแนวโน้มที่ดี และส่วนใหญ่เป็นการขายสินค้าเงินสด

ลักษณะการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกเลี้ยงกล้วยไม้

จังหวัดนครปฐมมีกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกเลี้ยงกล้วยไม้อย่างเป็นทางการจำนวน 19 กลุ่ม แต่กลุ่มเกษตรกรเหล่านี้ยังขาดการขับเคลื่อนให้เกิดความเข้มแข็ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการขาดประสบการณ์ในกระบวนการขับเคลื่อนกลุ่มให้เข้มแข็ง ส่วนการรวมตัวเป็นสมาคมกล้วยไม้ในจังหวัดนครปฐมมีสมาคมที่เกี่ยวข้องกับผลิตกล้วยไม้อยู่ 4 สมาคม คือ สมาคมพฤกษชาติแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมกล้วยไม้ ไม้ดอกไม้ประดับจังหวัดนครปฐม สมาคมผู้ประกอบการสวนกล้วยไม้ไทย และสมาคมชาวสวนกล้วยไม้ไทย ซึ่งสมาคมเหล่านี้มีบทบาทในการประสานงานให้เกิดความร่วมมือของเกษตรกรในการแก้ปัญหาต่างๆ ของการผลิตกล้วยไม้

นอกจากนี้แนวคิดการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ (cluster) ซึ่งเริ่มต้นการจัดตั้งเครือข่ายวิสาหกิจกล้วยไม้ราชบุรี โดยเน้นการจัดการที่ดี การดึงความเก่งของแต่ละคนในโซ่อุปทานการผลิตออกมา ซึ่งแนวคิดดังกล่าวยังคงต้องปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของการผลิตกล้วยไม้

การเชื่อมโยงองค์ความรู้การผลิตกล้วยไม้ในจังหวัดนครปฐม

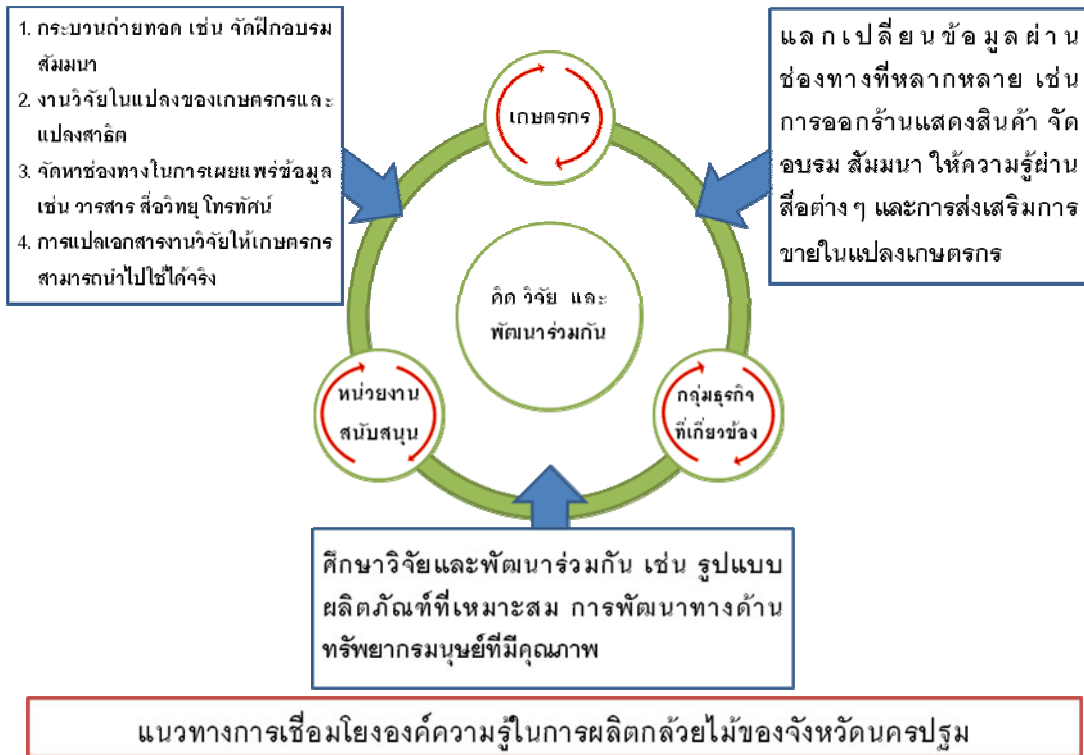
การเชื่อมโยงองค์ความรู้จากการเรียนรู้เชิงปฏิบัติสู่ทฤษฎีการเรียนรู้

จากการรวบรวมวิธีการเชื่อมโยงองค์ความรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเส้นทางการผลิตกล้วยไม้ พบว่าสามารถจัดกลุ่มสื่อการเรียนรู้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ตามทฤษฎีการรับรู้ของ Edgar Dale โดยแยกออกเป็นสองกลุ่ม คือ

1. การเชื่อมโยงองค์ความรู้โดยใช้สื่อจากประสบการณ์ตรงและเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Enactive) ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงโดยใช้สื่อจากประสบการณ์ตรง เช่น การพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเยี่ยมชมสวนกล้วยไม้เพื่อนเกษตรกร การทำวิจัยร่วมกัน เป็นต้น
2. การเชื่อมโยงองค์ความรู้โดยใช้สื่อจากภาพและสัญลักษณ์ (Iconics) ในลักษณะของสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วารสารข่าวที่สมาคมกล้วยไม้ต่างๆ เป็นผู้เผยแพร่ ตำราการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ รายการวิทยุโทรทัศน์ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ เครือข่ายโทรศัพท์ สื่อวีดิทัศน์ต่างๆ เป็นต้น

แนวทางการเชื่อมโยงองค์ความรู้และการสื่อสารความรู้ในการผลิตกล้วยไม้จังหวัดนครปฐม

การเชื่อมโยงความรู้และการสื่อสารความรู้ในการผลิตกล้วยไม้ของจังหวัดนครปฐม สามารถสรุปเป็นรูปแบบการเชื่อมโยงความรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดเส้นทางการผลิตกล้วยไม้ดังนี้

แนวทางการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในการผลิตกล้วยไม้ของจังหวัดนครปฐม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการเชื่อมโยงความรู้ในการผลิตกล้วยไม้ในจังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อเสนอแนะให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้

1. ระบบการวิจัย

- ควรเน้นการวิจัยกล้วยไม้สกุลหวายเป็นหลัก เนื่องจากเป็นกล้วยไม้ที่เหมาะสมสำหรับในประเทศไทยและต้องทำการวิจัยตลอดเส้นทางโซ่อุปทาน
- ควรมีแผนการวิจัยกล้วยไม้ที่ชัดเจนและมีการสนับสนุนงบประมาณวิจัยต่อเนื่องอย่างน้อย 5 ปี

2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

- ศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาแรงงานฝีมือเข้าสู่ระบบการผลิตกล้วยไม้ตลอดโซ่อุปทานโดยใช้ระบบการศึกษาเป็นเครื่องมือ
- ศึกษาาระบบแรงงานต่างด้าวให้เหมาะสมกับบริบทในแต่ละภาคส่วนการผลิต
- พัฒนาหลักสูตรการผลิตกล้วยไม้สำหรับนักเรียนในโรงเรียนเพื่อสร้างค่านิยมและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับกล้วยไม้

3. ความร่วมมือและการรวมกลุ่ม

- ศึกษาหารูปแบบการรวมกลุ่มเกษตรกรที่เหมาะสม เช่น การตั้งสหกรณ์เพื่อให้เกษตรกรรายเล็กและรายใหญ่ สามารถซื้อปัจจัยการผลิต และขายผลผลิตได้ในราคาที่เท่าเทียมกัน
- ส่งเสริมสวนกล้วยไม้ตัดดอกขนาดเล็กให้รวมตัวกัน เพื่อมีอำนาจต่อรองในการรับซื้อของบริษัทส่งออก เนื่องจากบริษัทส่งออกจะให้ความสำคัญกับสวนขนาดใหญ่มากกว่าเพราะสามารถจัดการจำนวนของดอกกล้วยไม้ได้สะดวกและรวดเร็ว

4. การสนับสนุนจากภาครัฐ

- ขับเคลื่อนเรื่อง GAP สำหรับเกษตรกร และ Q shop สำหรับร้านค้าสารเคมีเกษตรอย่างทั่วถึง
- ควรมีความชัดเจนและบังคับใช้กฎหมายผังเมือง เพื่อให้ภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และควรกำหนดแหล่งปลูกกล้วยไม้ที่ชัดเจน

คำขอบคุณ

งานวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “การเชื่อมโยงความรู้ในโซ่อุปทานการผลิตกล้วยไม้ในจังหวัดนครปฐม” ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- วุฒิชัย โหวธีระกุล. 2551. การผลิตอาหารปลอดภัยกับการจัดการห่วงโซ่อุปสงค์และห่วงโซ่อุปทาน แหล่งที่มา: <http://gotoknow.org/blog/scmllog/134516>, 6 มกราคม 2551.
- สมาคมผู้ประกอบการสวนกล้วยไม้ไทย. 2550. กล้วยไม้ส่งออกหมื่นล้าน. วารสารข่าวกล้วยไม้. ฉบับที่ 2 ประจำเดือนพฤศจิกายน 2550.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐม. 2550. ข้อมูลพื้นที่ปลูกกล้วยไม้จังหวัดนครปฐม ปี2548. แหล่งที่มา: <http://nakhonpathom.doae.go.th/nk1/flower/flowdata.htm>, 6 มกราคม 2551.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการจัดทำแผนที่เครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster Mapping) เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ. กรุงเทพฯ: หจก. อุดมรัตน์การพิมพ์และดีไซน์.